

Skupština Crne Gore

PSCG

Parlamentarizam i podjela vlasti u Crnoj Gori

Parlamentarizam u Crnoj Gori

- 1906-1918. Narodna skupština
- 1943-1946. ZAVNO I CASNO
- 1946-1992. Crnogorska narodna skupština, Skupština Socijalističke Republike Crne Gore
- 1992-2007. Skupština Republike Crne Gore
- 2007. Skupština Crne Gore

Podjela vlasti:

- 1945-1992. načelo jedinstva vlasti;
- 1992- načelo podjele vlasti

Regulisanje rada Skupštine:

- Ustav Crne Gore, 2007
 - Član 11: „(...) Zakonodavnu vlast vrši Skupština, izvršnu vlast vrši Vlada, a sudsku sud“
 - Članovi 82-94: nadležnost, sastav, mandat, prava i dužnosti poslanika, imunitet, prestanak mandata poslanika, konstituisanje Skupštine, predsjednik i potpredsjednik Skupštine, zasijedanje Skupštine, odlučivanje, raspuštanje Skupštine, predlaganje zakona i drugih akata, proglašavanje zakona
- Poslovnik Skupštine Crne Gore, 2006. sa izmjenama i dopunama do 2013. godine, 224 člana

Nadležnosti

- Zakonodavna vlast - donošenje ustava, zakona i ostalih propisa i opštih akata
- Kontrolna i funkcija – vojska i bezbjednosne službe, izbor Vlade, sudija Vrhovnog i Ustavnog suda, Specijalnog državnog tužioca, Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i ostalih državnih funkcionera – „drugih nosilaca funkcija određenih zakonom“
- Odlučuje – o budžetu, zaduživanju države, usvajanju međunarodnih ugovora, imunitetu, amnestiji i drugim pitanjima predviđenim Ustavom i zakonom

Sastav

81 poslanik (jedan poslanik/-ca na 6000 birača), neposrednim i tajnim glasanjem, na period od četiri godine

Predsjednik

- Iz redova poslanika, na predlog najmanje 10 poslanika
- Tajno glasanje, koje vodi predsjedavajući (najstariji poslanik novog saziva)
- Mandat predsjednika traje koliko i mandat skupštine u cijelini, osim u slučaju ostavke ili razriješenja

Potpredsjednici

- „Broj potpredsjednika, na predlog predsjednika Skupštine, utvrđuje Skupština prilikom njihovog izbora.“, pri čemu se jedan potpredsjednik bira iz redova opozicije
- Sličan način izbora i trajanje mandata kao i predsjedniku Skupštine

„Zaklinjem se da ću dužnost vršiti po Ustavu i zakonu, čestito, odgovorno i savjesno“.

Stalni odbori Skupštine Crne Gore

1) Ustavni odbor;

2) Zakonodavni odbor;

3) Odbor za politički sistem, pravosuđe i upravu;

4) Odbor za bezbjednost i odbranu;

5) Odbor za međunarodne odnose i iseljenike;

6) Odbor za evropske integracije;

7) Odbor za ekonomiju, finansije i budžet;

8) Odbor za ljudska prava i slobode;

9) Odbor za rodnu ravnopravnost;

10) Odbor za turizam, poljoprivredu, ekologiju i prostorno planiranje;

11) Odbor za prosvjetu, nauku, kulturu i sport;

12) Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje;

13) Odbor za antikorupciju;

14) Administrativni odbor.

Političke partije u Crnoj Gori

PSCG

Okolnosti

- ▶ Proces demokratizacije od 1989. do 2006. godine
- ▶ AB revolucija, januar 1989. i smjena u rukovodstvu KP
- ▶ Tranzicija u dvije etape (Darmanović, 2002)

Momir Bulatović, Slobodan Milošević i Milo Đukanović

KP, odnosno novi DPS
promiloševićevski orijentisan na
početku višestranačja u Crnoj
Gori

Predvodnici novog KP (DPS) -
Bulatović i Đukanović

Zaustavljena
tranzicija,
kompetitivna
poludemokratija

Period 1989-
1997.

Izbori 1990. godine, pobjeda Saveza komunista (DPS
od 1991. godine)

Referendum, Izbori 1992. i 1996. godine ocijenjeni
kao neregularni - bojkot LSCG i Narodne partije

Represija, politička ograničenja, klijentelistički
odnosi, slučajevi transportacije

Oligarhija, a ne „tiranija“- Bulatović, Đukanović,
Marović (slika ispod)

Izbori 1996. i rascjep u DPS-u

Nova
tranzicija,
po modelu
konfliktne
transakcije

*Sporazum o minimumu principa za razvoj
demokratske infrastrukture u Crnoj Gori*

Novi izbori 1998. godine uz međunarodne
posmatračke misije

Period
1997-
2006.

Pobjeda koalicije DPS, SDP i NS - *Da živimo
bolje*

Milo Đukanović na mjestu predsjednika
Republike na izborima 2000. godine

Milo Đukanović, Milica Pejanović
- Đurišić i Svetožar Marović -
predstavnici DPS

Razvoj političkog sistema

- ▶ Politička atmosfera u Srbiji, na Kosovu

Rat na Kosovu, 1999.

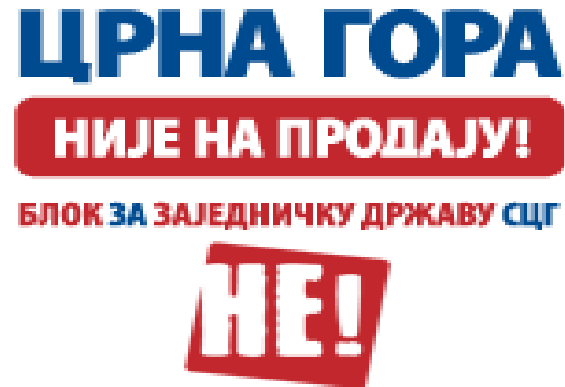

Protesti u Srbiji, 2000.

- ▶ Pitanje državnosti okosnica novih političkih programa
- ▶ Nakon izbora 2001. godine formirana manjinska vlada DPS-SDP uz podršku LSCG (*blokirana većina*, Darmanović 2002)

Održavanje referenduma

- ▶ Referendum, uslovi za njegovo održavanje i tok
- ▶ Independistički i unionistički blok

- ▶ Izbori već u septembru 2006. godine
 - ▶ Iskoristiti trenutak za dobar izborni rezultat
 - ▶ Pokret za promjene prvi put ulazi u parlament - jedina partija koja pitanje državnosti nije stavila u prvi plan
- ▶ Nova pitanja - evropske i NATO integracije, reforme
- ▶ I dalje velika opterećenost identiteskim pitanjima

Prve političke partije

- ▶ Stvaranje neposredno prije izbora 1990. godine:
 - ▶ Demokratska alternativa, 12. 12. 1989.
 - ▶ Liberalni savez Crne Gore (LSCG), 26. 01. 1990.
 - ▶ Socijaldemokratska stranka Crne Gore, 04. 04. 1990.
 - ▶ Narodna stranka 12. 05. 1990.
- ▶ Do kraja 1990. godine registrovano 20 partija, tri politička udruženja i jedan politički pokret
- ▶ Do kraja 1992. 27, a do kraja 1996. godine 58 političkih partija i udruženja; do 2015. godine 45 (MUP, Registar političkih partija)
- ▶ Četiri činioca ključna za nastanak i evoluciju partijskog sistema
 - ▶ Sukob oko tipa političkog poretka
 - ▶ Independizam/federalizam
 - ▶ Etničke podjele (identitet)
 - ▶ Ljevica/desnica

Parlamentarne političke partije

- ▶ Partije koje su zatupljene u parlamentu - Skupštini Crne Gore
- ▶ 1990. četiri parlamentarne stranke; 1996. pet, 1996. šest, 1998. sedam, 2001. i 2002. 8; 2006. 16 (četiri koalicije), 2009, 2012 - 11, 2016. devet

Parlamentarne partije 2016.

Albanci odlučno - Forca - DUA - AA

SDP - Ranko Krivokapić - Država svima

Sigurnim korakom! DPS - Milo Đukanović

Hrvatska građanska inicijativa - HGI od srca

Mr Aleksa Bečić - Demokrate - Pobjede, a ne podjele

„Velika koalicija Ključ - Demos, SNP, URA - Najbolje za Crnu Goru“

„Demokratski front - MI ili ON“ (NSD, PzP, DNP, Radnička partija, DSS, Pokret za Pljevlja, SRS, JKPCG, PUPI. Otpor beznađu)

Bošnjačka stranka - Rafet Husović - Naša snaga

Socijaldemokrate Crne Gore - Ivan Brajović - Dosljedno

Rezultati izbora (CEMI):

<http://izbori2016.me/#/>

Demokratska partija socijalista - DPS

- ▶ Najveća i najjača politička partija u Crnoj Gori
- ▶ Od 1990-1996. samostalno osvaja apsolutnu većinu
- ▶ Pobjeda na svim do sad održanim predsjedničkim izborima, rezultati na lokalnim izborima
- ▶ Definisana kao **evropska stranka lijevog centra**
- ▶ Značajne promjene u političkom programu tokom razvoja od 1990-ih do danas
- ▶ Građanska partija
- ▶ Ekonomski - neoliberalizam; kulturno - konzervativizam i liberalizam

Socijaldemokratska partija - SDP

- ▶ Formirana 1993. godine udruživanjem Socijaldemokratske partije reformista i Socijalističke partije
- ▶ Van parlamenta 1996, 1998. u koaliciji sa DPS i NS
- ▶ Jedina trenutno aktivna partija koja se od početka svog postojanja zalagala za nezavisnost
- ▶ Partija ljevice, zalaganje za socijalnu pravdu i građansku državu

Socijalistička narodna partija - SNP

- ▶ Formiran 1998.
- ▶ Momir Bulatović, pro-miloševićevska partija
- ▶ Zalaganje za zajedničku državu
- ▶ Najjača opoziciona partija, sve do 2006.
- ▶ Stranka ljevice
- ▶ Postepeno okretanje ka građanskoj orijentaciji, uz održavanje bliskih odnosa sa Srbijom, SPC, poštovanja prava Srba

Demokratska Crna Gora - Demokrate

- ▶ Formirana 2015. godine, rascjepom u SNP
- ▶ Karakteristična po mladom članstvu
- ▶ Partija lijevog centra, akcenat na ekonomskim i socijalnim pitanjima
- ▶ Slogan „Pobjede, a ne podjele“ - stavljanje etničkih različitosti u drugi plan, isticanje građanskog karaktera

Demokratski front

- ▶ Nastao 2012. godine, spajanjem Nove srpske demokratije, Pokreta za promjene i još nekoliko manjih partija
- ▶ Na posljednjim izborima Front su činili:
 - ▶ Nova srpska demokratija
 - ▶ Pokret za promjene
 - ▶ Demokratska narodna partija
 - ▶ Radnička partija
 - ▶ Demokratska srpska stranka
 - ▶ Pokret za Pljevlja
 - ▶ Srpska radikalna stranka
 - ▶ Jugoslovenska komunistička partija Crne Gore
 - ▶ Partija ujedinjenih penzionera i invalida
 - ▶ Građanski pokret „Otpor beznađu“

Nova srpska demokratija

- ▶ Nastala udruživanjem Srpske nacionalne stranke i Narodne socijalističke stranke
- ▶ SNS prvi put parlamentarna u koaliciji sa SNP, 2001. godine
- ▶ Formirana 2009. godine
- ▶ Od 2012. jedna od okosnica Demokratskog fronta

Pokret za promjene

- ▶ Nastala 2006.
- ▶ Prethodno NVO Grupa za promjene
- ▶ Određenje kao evropska partija, desnog centra, iako sa brojnim promjenama unutar partije, zbog čega gubi određeni broj članova i sljedbenika
- ▶ Parlamentarna 2006. godine (11 mandata)
- ▶ 2009. prepolovljen broj mandata na pet

DEMOS

- ▶ Nastala rascjepom u Demokratskom frontu, na čelu sa nekadašnjim predvodnikom DF-a, Miodragom Lekićem
- ▶ Građanska partija
- ▶ Ekonomski orijentisana ka principima ekonomskog liberalizma
- ▶ Zalaganje za socijalnu pravdu, toleranciju i ravnopravnost u društvu

Pozitivna Crna Gora

- ▶ Formirana 2012.
- ▶ Stranka lijeve i građanske orijentacije
- ▶ Procrnogorska, kritična prema vlasti
- ▶ Rascjep u partiji 2014.
- ▶ Formiranje Građanskog pokreta URA od strane nekadašnjih poslanika PCG
- ▶ Vanparlamentarna od 2016. Godine

Liberalni savez Crne Gore, LSCG

- ▶ Od formiranja, 1990. godine vodeća independistička partija
- ▶ Liberalna partija centra
- ▶ Do 2002. godine učestvovao na izborima, 2005. godine zamrznut rad
- ▶ Formiranje Liberalne partije 2006.
- ▶ Nema kontinuiteta sa LSCG

Narodna stranka

- ▶ Osnovana 1990. godine
- ▶ 1990. 1992. Parlamentarna samostalno, a zatim u koaliciji
- ▶ Promjene političkih orijentacija od tvrdo prosrpski orijentisane partije, konzervativne, pa prodemokratske sa LSCG i DPS (građanska, independistička), pa opet uninistička ,demohrišćanska, pa opet prosrpska
- ▶ 2012. Na listi Srpska sloga

Manjinske partije

Muslimani, Bošnjaci

- Demokratska koalicija - Stranka demokratske akcije i Demokratski savez u Crnoj Gori, 1990.
- SDA stekla parlamentarni status 1996, izgubila 1998. godine
- 2006. godine formira se Bošnjačka stranka od SDA, Internacionalne demokratske unije, Bošnjačkog demokratskog saveza i Stranke nacionalne ravnopravnosti
- Unaprijeđenje položaja pripadnika bošnjačkog naroda u Crnoj Gori

Albanci

- Demokratski savez u Crnoj Gori
- Raskol i formiranje Demokratske unije Albanaca 1996. godine, koja tada stiče parlamentarni status
- 2006. u parlament ulazi i AA - Albanska alternativa
- 2009. u parlament ulaze FORCA i Perspektiva, nastala rascjepom u AA
- Partija demokratskog prosperiteta, Demokratska partija još neke od albanskih partija

Hrvati

- Hrvatska građanska inicijativa - HGI
- Formirana 2002.
- U sazivima 2006. i 2009. u poslaničkom klubu DPS-a
- Izborni cenzus - 0,35%

Izborni sistem i izbori u Crnoj Gori

- ▶ Izborni sistem?
- ▶ Raspodjela mandata
- ▶ Manjinske stranke - više cenzusa
- ▶ Ocjena izbornog sistema?
- ▶ Izborni sistem za predsjednika, mandat

Parlamentarni izbori

- ▶ Izbori 1990. godine
 - Zakon o udruživanju građana (iako je ustav iz 1974. još bio na snazi)
 - Prvi višestranački nakon sloma komunističkog sistema
 - Pobjeda SKCG (kasnije Demokratska partija socijalista)
 - Usvajanje ustavnih amandmana 31. jula 1990.
- ▶ Omogućeno sprovođenje višestranačkih izbora za jednodomnu skupštinu sa 125 poslanika koji se biraju neposredno i tajnim glasanjem u višestranačkom sistemu. Na isti način bira se i kolektivno tijelo - Predsjedništvo Republike, koje čine predsjednik i četiri člana
- ▶ Mandat Skupštine, Predsjedništva i Predsjednika dvije godine
- ▶ Prve stranke: Udruženje za jugoslovensku inicijativu, Demokratska alternativa, Demokratska stranka
- ▶ U Crnoj Gori dolazilo do izražaja nastojanje da se obrazuju multietničke koalicije DPS, Demokratska koalicija, LSCG itd.

- ▶ Neke partije preuzimale nazive i predratnog perioda
- ▶ Do 1991. godine 21 partija - patuljaste partije, kanabe partije
- ▶ Napori vladajućeg DPS-a da se prilagodi novim okolnostima - demokratski socijalizam

1. Izbori 1990. godine

Učestvovali: DPS, NS CG, Savez reformskih snaga Jugoslavije, Demokratska koalicija

Četvoropartijski sistem sa dominantnom partijom, polarizovani pluralizam

U međuzbornom periodu raspad SRSJ na šest partija

Prvi izbori nijesu bili slobodni zbog finansijskih i medijskih prednosti DPS-a

2. Izbori 1992. godine

Proporcionalni sistem, 4% cenzus

DPS (45%), NS CG (14%), LSCG (12,4), SRS (7%) SDP (4.5%)

Polarizovani petopartijski sistem

DPS programski za federaciju sa Srbijom, načelno za demokratizaciju,

NS CG se programski zalagala za jačanje srpske svijesti - "AVNOJ" granice su vještačke

LSCG - liberalna demokratija, otvoreni tržišni sistem, ljudska prava, podrška nezavisnosti Crne Gore

SRS - podjela SFRJ po etničkim granicama

3. Izbori 1996. godina

NS CG napušta dioprogramskih načela i formira „Narodnu slogu” sa LSCG-om - zamrzavanje svih ”krupnih pitanja”

Promjena ”izborne karte”, 13 jedinica

DPS 51% glasova, Narodna sloga 25%, SDP 5.5%, SRS 4.3%

4. Izbori 1998. godine

Rascjep u DPS-u: Slobodan Milošević je prevaziđen političar

DPS prinuđen da oformi koalicionu vladu sa NS CG i dvije male albanske stranke

Crnogorski okrugli sto - Sporazum o minimumu principa za razvoj demokratske infrastrukture u Crnoj Gori

Potpis nijesu stavili SNP i Srpska narodna stranka

Trijumf kolaicije DPS, NS, SDP-a nad SNP-om

Polipartijski sistem, polariziovani pluralizam

LSCG doživljava poraz, u trenutku kada se realizuje politička stvarnost koju ta aprtija propagira! Razlozi (Goati):

- Intelektualna arogancija
- Birači birali između vladavinskog kapaciteta a ne programa

Početak ekonomske privatizacije

- ▶ Aktualizovanje državnog pitanja
- ▶ Na izborima 2001. godine dva bloka: DPS, SDP „ Pobjeda je Crne Gore” i Federalistički blok ”Zajedno za Jugoslaviju”
- ▶ Skraćenje mandata Skupštine - LS CG i izbori 2002. godine
- ▶ Dva suprotstavljena bloka i 2002., opterećenost pitanjem državnosti
- ▶ Ponovo pobjeda DPS-a i porast od više od 5%
- ▶ Loš rezultat LSCG-a
- ▶ Vlada formirana od strane DPS, SDP, DUA
- ▶ Referendum i izbori 2006. godine
- ▶ Izbori 2009. godine - pitanje demokratizacije, evropskih integracija, reformi
- ▶ DPS-SDP-BS-HGI 50,5%
- ▶ SNP, NSD, PZP...
- ▶ Formiranje Demokratskog fronta na čelu sa Miodragom Lekićem
- ▶ Uspjeh Pozitivne Crne Gore

- ▶ Izbori 2016?
- ▶ Ključ, DF, DPS
- ▶ Rascjep SDP-a